

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Міжнародний факультет

Кафедра філософії, біоетики та іноземних мов

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард Бурячківський

«1» вересня 2023р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Факультет МЕДИЧНИЙ

Курс ПЕРШІЙ

Навчальна дисципліна ОСНОВИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ

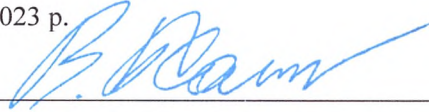
Одеса – 2023

Затверджено

Засіданням кафедри філософії, біоетики та іноземних мов
Одеського національного медичного університету

Протокол №1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри _____

Володимир ХАНЖИ

Розробники:

К. філос. н., доцент Чуйкова О.В.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття № 1

Тема: «Біоетика як сучасна медична етика. Історія виникнення, соціокультурні, філософські, наукові та природознавчі засади біоетики. Зміст та основні поняття біоетики та ноетики» - 6 год.

Мета Оволодіння навиками біоетичного мислення у контексті гуманістичного напрямку медицини. Визначити основні завдання, які стоять перед майбутнім медиком.

Основні поняття: Етика, медична етика, деонтологія, біоетика, ноетика, глобально біоетика.

План:

1. Організаційні заходи. Конкретні цілі. Навчальні: знати історію виникнення біоетики, визначення, принципи, напрямки біоетики; знати документи з прав людини; знати етику Гіппократа; вміти довести актуальність біоетики; вміти оперувати методологічними особливостями біоетики. Виховні: виховувати фахівців з високими моральними якостями на основі загальнолюдських якостей; дотримання правових та етичних норм лікаря.

2. Контроль опорного рівня знань

Питання до практичного заняття, які мають бути обговорені.

1. Об'єкт, предмет, основні напрямки, функції, статус, визначення біоетики та ноетики.

2. Місце та роль глобальної біоетики у системі прикладного етичного знання.

3. Історичні етапи розвитку медичної етики, біоетики, глобальної біоетики, ноетики. Нюрнберзький кодекс.

4. Ноетика як сучасна стадія розвитку глобальної біоетики.

5. Обмеження етики Гіппократа.

6. Основні ідеї глобальної біоетики В.Р. Поттера.

7. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини (Гельсінська декларація, Конвенція Ради Європи «Про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини», Універсальна декларація з біоетики ЮНЕСКО).

8. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу. Взаємозв'язок вчення про ноосферу та ноетику.

9. Вчення А. Швайцера про благоговіння перед життям.

10. Біоцентризм як світоглядна настанова. Природне право на життя.

11. Внесок філософії життя в розвиток біоетики: біологізм, інтуїтивізм. Феноменологія та екзи-стенціалізм та їх вплив на біоетичний світогляд.

12. Вчення М. Шелера про порядок серця.

13. Екологічна етика як складова глобальної біоетики та ноетики. Теоретико-методологічне обґрунтування прав природи.

14. Основні положення голістської етики К. М. Маєр-Абіха.

15. Вчення про спільносвіт людей та інших живих істот. Принцип відповідальності у ставленні людини до спільносвіту (рівні відповідальності: егоцентризм, непотизм, націоналізм, антропоцентризм, біоцентризм, фізіоцентризм).

Теми доповідей, рефератів:

1. Методологічні особливості біоетики як науки.

2. Умови виникнення біоетики в сучасному світі.

3. Криза етики Гіппократа.

4. Принципи та напрямки біоетики.

3. Формування професійних вмінь, навичок. Питання або тести, діагностичні тести, рольові ігри тощо.

1. Хто є засновником біоетики як науки?

- А) А. Швейцер
- Б) В.Р. Поттер
- В) О. Леопольд
- Г) Тейяр де Шарден
- Д) М. Амосов.

2. Розташуйте послідовно етапи розвитку медичної етики:

- А) ноетика
- Б) деонтологія
- В) біоетика та глобальна біоетика
- Г) виділення професійної етики
- Д) формування етичних понять.

3. Який документ вперше регламентував вимоги до біологічних та медичних досліджень з участю людини?

- А) Гельсінська декларація
- Б) Декларація з прав людини ЮНЕСКО
- В) Нюрнберзька декларація
- Г) Конвенція Ради Європи «Про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини»
- Д) Універсальна декларація з біоетики ЮНЕСКО.

4. Як в науковій літературі визначають особливість поєднання різних типів знання в біоетиці?

- А. «Біологічна етика»
- Б. «Біолого-етичне знання»
- В. «Пегасове знання»
- Г. «Кентаврове знання»
- Д. «Ахіллесове знання».

5. Назвіть автора принципу «благоговіння перед життям»:

- А) А. Швейцер
- Б) В.Р. Поттер
- В) О. Леопольд
- Г) Тейяр де Шарден
- Д) М. Амосов.

6. Назвіть авторів терміну «ноосфера»:

- А) А. Швейцер та М.Шелер
- Б) В.Р. Поттер та О. Леопольд
- В) В. М. Запорожан та В. Кордюм
- Г) Тейяр де Шарден та В.І. Вернадський
- Д) М. Амосов та Л.П.Чепский.

7. Назвіть український вчених, що внесли вклад у розвиток ноетики:

- А) А. Швейцер та М.Шелер
- Б) В.Р. Поттер та О. Леопольд
- В) В. М. Запорожан та В. Кордюм
- Г) Тейяр де Шарден та В.І. Вернадський
- Д) М. Амосов та Л.П. Чепский.

8. Хто з філософів поміщає екзистенціал любові в основу людського буття, відкидаючи і волю, і рацію, вважаючи за краще спиратися в судженнях на безпосереднє переживання "божественного єднання", на любов?

- А) А. Швейцер
- Б) В.Р. Поттер
- В) М. Шелер
- Г) Тейяр де Шарден
- Д) К. М. Маєр-Абіх.

9. Який представник практичної філософії природи, стверджує, що для вирішення екологічних та цілої низки інших проблем "потрібно врятувати розум від нерозумної раціональності" та бачить можливість повернення до природи через розум і культуру?

- А) А. Швейцер
- Б) В.Р. Поттер
- В) М. Шелер
- Г) Тейяр де Шарден
- Д) К. М. Маєр-Абіх.

10. Який з відповідальності людини перед спільно світом є неприпустимим в професійній діяльності лікаря?

- А) фізіоцентризм
- Б) непотизм
- В) націоналізм
- Г) антропоцентризм
- Д) біоцентризм.

Відповіді: 1б; 2д,г,б,в,а; 3в; 4г; 5а; 6г; 7в; 8в; 9д; 10 в.

4. Підбиття підсумків:

5. Список рекомендованої літератури (основна, додаткова, електронні інформаційні ресурси):

а) основна:

1. Білоконь С.В. Основи біоетики та біобезпеки / Навчальний посібник. – Одеса: ОНУ ім. Мечнікова, 2017. – 155 с.
2. Біоетика: Методичні вказівки для практичних занять. – Львів: ЛНМедУ ім. Д. Галицького, 2020. – 76 с.
3. Запорожан В.М., Аряев М.Л. Основи біоетики та біобезпеки: Підручник. – К.: Здоров'я, 2013. – 456 с.

б) додаткова:

1. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К.: КНТ, 2016. — 396 с.
2. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / Ковальова О., Лисовий В., Амбросова Т. та ін. – К.: вид-во Медицина, 2017. – 392 с.
3. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.
4. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С.Добронравової. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. — 255 с.

Практичне заняття №2

Тема: «Етико-правові аспекти початку та закінчення життя людини». 6 год.

Мета: Будувати професійну діяльність відповідно до цінностей та принципів біоетики, вищих міжнародних та вітчизняних нормативних стандартів у галузі біоетики.

Основні поняття: Індивідуальність, особистість, зародок, ембріон, плід, статус ембріона, пост-абортний синдром, репродуктивні технології, штучна інсеменація, екстракорпоральне запліднення, сурогатне материнство, пренатальна діагностика, хоспіс, евтаназія..

План:

1. Організаційні заходи. Конкретні цілі. Навчальні: знати історію зміни поглядів на життя та смерть у медицині; розуміти етичні дилеми сучасної репродуктивної медицини; знати закони України стосовно абортів та сурогатного материнства; вміти використовувати моральні теорії, принципи біоетики для розв'язання моральних дилем у діяльності лікаря в ситуаціях початку та закінчення життя людини; вміти будувати професійну діяльність відповідно до цінностей та принципів біоетики, вищих міжнародних та вітчизняних нормативних стандартів у галузі біоетики.. **Виховні:** виховувати фахівців з високими моральними якостями на основі загальнолюдських якостей; дотримання правових та етичних норм лікаря.

2. Контроль опорного рівня знань

Питання до практичного заняття, які мають бути обговорені.

1. Проблема життя та смерті в філософському та медичному вимірах. Етико-правові аспекти початку та закінчення життя людини.

2. Моральна оцінка сучасних репродуктивних технологій. Етичні дилеми репродуктивної медицини.

3. Попередження абортів: етичні імперативи та законодавчі можливості.

4. Сурогатне материнство та цінність сім'ї та материнства.

5. Етичні, правові та соціальні аспекти пренатальної діагностики.

6. Еволюція поглядів на проблему вмирання, реанімації та смерті. Вмирання/смерть як медичний, психологічний, соціальний та духовний феномен. Моральні та правові принципи сучасної інтенсивної терапії та реаніматології.

7. «Гідне вмирання» та «гідна смерть»:

а) Евтаназія: юридичні, медичні, психологічні, соціальні аспекти;

б) Хоспіси як альтернатива евтаназії. Біоетичні, психологічні та духовні проблеми надання паліативної допомоги.

8. Психологічні та духовні стадії вмираючої людини за С. Кюблер-Росс.

9. Основні положення соціальної концепції Православної християнської церкви щодо застосування сучасних біомедичних технологій.

10. Сучасні моделі здоров'я та особливості трансформаційних змін медицини та системи охорони здоров'я в Україні. Біоетична модель здоров'я.

Теми доповідей, рефератів:

1. Історія виникнення та сучасна практика хоспісного руху.

2. Сучасні моделі здоров'я.

3. Позиції світових релігій щодо застосування сучасних біомедичних технологій.

4. Реанімація: історія, сучасність, біотичні дилеми.

3. Формування професійних вмінь, навичок. Питання або тести, діагностичні тести, рольові ігри тощо.

1. Хто висловив уперше поняття «евтаназія»?

- А) Гіппократ
- Б) І. Кант
- В) Ф. Бекон
- Г) Дж. Кеворкян
- Д) З. Фрейд.

2. Поняття «евтаназія» означає:

- А) Насильницька смерть хворого
- Б) Смерть смертельного хворого
- В) Смерть, що заподіяна лікарем
- Г) Легка, приємна смерть за власним бажанням
- Д) Смерть, що припиняє страждання невиліковно хворого.

3. Які види штучного переривання вагітності допустимі у термін від 12 до 22 тиж?

- А) терапевтичний аборт
- Б) еugenічний аборт
- В) аборт за соціальними показниками
- Г) аборт з метою контрацепції
- Д) «аборт на прохання».

4. В якому разі штучне переривання вагітності здійснюється за заявою законних представників пацієнтки?

- А. пацієнтка недієздатна
- Б. пацієнтка неповнолітня (до 14 років)
- В. пацієнтка неповнолітня (після 14 років)
- Г. пацієнтка психічно хвора
- Д. пацієнтка, що позбавлена материнства.

5. Вимоги до майбутньої сурогатної матері (за законодавством України)?

- А) згода її чоловіка
- Б) відсутність матеріальної користі
- В) відмова від дитини, яку вона виношує, на користь генетичних батьків - замовників
- Г) наявність хоч однієї здорової дитини
- Д) врода.

6. Сьогоднішні ознаки біологічної смерті людини:

- А) відсутність дихання
- Б) смерть мозку
- В) відсутність серцебиття
- Г) відмова нирок
- Д) широкі зіниці і відсутність їх реакції на світло.

7. Автор теорії про психологічні та духовні стадії вмираючої людини:

- А) А. Швейцер
- Б) В.Р. Поттер
- В) С. Кюблер-Росс
- Г) В.І. Вернадський
- Д) М. Амосов.

8. В яких країнах заборонена евтаназія?

- А) Україна
- Б) Англія
- В) Швейцарія
- Г) Швеція
- Д) Білорусія.

9. Як називається медичний заклад, в якому перебувають важко хворі з прогнозованим летальним наслідком? В цьому закладі доступ до пацієнтів відкритий для родичів та друзів. Основна мета перебування в ньому — полегшити останні дні життя пацієнтів.

- А) реанімація
- Б) клінічний госпіталь
- В) хоспіс
- Г) лікарня
- Д) клініка неврозів.

10. В якій послідовності переживає людина стадії прийняття смерті?

- А) відмова
- Б) депресія
- В) торг
- Г) прийняття
- Д) гнів.

Відповіді: 1в; 2д; 3а, б, в; 4а, б, г; 5а, б, г; 6б; 7в; 8а, б, д; 9в; 10 а, д, в, б, г.

4. Підбиття підсумків:

5. Список рекомендованої літератури (основна, додаткова, електронні інформаційні ресурси):

а) основна:

1. Білоконь С.В. Основи біоетики та біобезпеки / Навчальний посібник. – Одеса: ОНУ ім. Мечнікова, 2017. – 155 с.
2. Біоетика: Методичні вказівки для практичних занять. – Львів: ЛНМедУ ім. Д. Галицького, 2020. – 76 с.
3. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Основи біоетики та біобезпеки: Підручник. – К.: Здоров'я, 2013. – 456 с.

б) додаткова:

1. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К.: КНТ, 2016. — 396 с.
2. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / Ковальова О., Лисовий В., Амбросова Т. та ін. – К.: вид-во Медицина, 2017. – 392 с.
3. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.

4. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С.Добронравової. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. — 255 с.

Практичне заняття №3

Тема: «Цінності та принципи європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні. Етичний кодекс українського лікаря». 6 год. ___

Мета: Будувати професійну діяльність відповідно до цінностей та принципів біоетики, вищих міжнародних та вітчизняних нормативних стандартів у галузі біоетики.

Основні поняття: Автономія особистості, компетентність пацієнта, цілісність та гідність особистості, ятрогенні захворювання, патерналізм, інформована згода.

План:

1. Організаційні заходи. Конкретні цілі. Навчальні: знати історію виникнення американської та європейської моделей біоетики; знати та вміти застосовувати принципи американської та європейської моделей біоетики; знати та вміти застосовувати правила біоетики у сьогоденній медичній практиці; знати та використовувати моральні теорії, принципи біоетики та основні положення „Етичного кодексу лікаря України” для розв’язання моральних дилем у повсякденній діяльності лікаря. Виховні: виховувати фахівців з високими моральними якостями на основі загальнолюдських якостей; дотримання правових та етичних норм лікаря.

2. Контроль опорного рівня знань

Питання до практичного заняття, які мають бути обговорені.

1. Американська модель біоетики. Біомедична етика Т. Бошама і Дж.

Чілдреса:

А) Принцип поваги до автономії особистості. Інформована згода пацієнта:

Б) Принцип „Роби благо”;

В) Принцип „Не нашкодь”;

Г) Принцип справедливості.

3. Правила біоетики: правдивості, невтручання в приватне життя, конфіденційності, вірності.

4. Види шкоди. Ятрогенії.

5. Європейська біоетика та біоправо:

А) Принцип поваги до гідності особистості;

Б) Принцип цілісності;

В) Принцип вразливості;

Г) Принцип відповідальності;

Д) Принцип попередження шкоди;

Е) Принцип солідарності.

6. Функції, роль, зміст „Етичного кодексу лікаря України”.

7. Механізми формування професійних етик. Патерналізм у медичній етиці. Сучасні моделі взаємодії „лікар-пацієнт” (діалогічна, договірна, технічна та ін.).

Теми доповідей, рефератів:

1. Порівняльний аналіз американської та європейської моделей біоетики.

2. Сучасні моделі взаємодії „лікар-пацієнт”.

3. Форма та суть інформованої згоди пацієнта.

4. Правила біоетики.

3. Формування професійних вмінь, навичок. Питання або тести, діагностичні тести, рольові ігри тощо.

1. Які принципи біоетики вважаються основними?

- А) Автономії, не зашкодь, благодіяння, справедливості Бошампа і Чайлдресса
Б) Благодіяння, автономії, чесності, справедливості, прагнення запобігти людській смерті, контрастна основа діяльності медика Р. Вітча
В) Благодіяльності, автономії Т. Енгельгарта
Г) Справедливості, вірності обіцянки, правдивість, благодіяння, не зашкодь В. Росса
Д) Правдивості, приватності, конфіденційності, вірності, інформованої згоди науковою спільнотою.

2. Який з принципів американської біоетики займає саме високе положення?

- А) Інформованої згоди
Б) Твори благо
В) Справедливості
Г) Автономії особистості
Д) Не зашкодь.

3. Який з напрямків біоетики є сьогодні найактуальнішим для США?

- А) Глобальна біоетика
Б) Екологічна біоетика
В) Феміністська біоетика
Г) Біомедицинська біоетика
Д) Поттеровська «етика виживання».

4. Назвіть правила біоетики?

- А. правдивість
Б. порядність
В. приватність
Г. конфіденційність
Д. вірність.

5. Попередні умови інформованої згоди:

- А) цілісність та порядність
Б) вірність та не корумпованість
В) компетентність та добровільність
Г) дієздатність та інтелектуальність
Д) урівноваженість та зрілість.

6. Що позитивно впливає на обсяг і якість інформації, що передає лікар пацієнту у процедурі «Інформованої згоди»?

- А) професійні традиції медицини
Б) стандарт середньо-статистичного пацієнта
В) психологічна та комунікативна компетентність лікаря
Г) суб'єктивні стандарти сприйняття пацієнтів
Д) патерналізм.

7. Які принципи у американській та європейській моделі біоетики відповідно відіграють найважливішу регулятивну роль при розподілі медичних ресурсів?

- А) принцип справедливості та принцип солідарності
Б) принцип справедливості та принцип цілісності

- В) принцип поваги автономії та принцип поваги гідності особистості
- Г) принцип «не нашкодь» та принцип запобігання шкоди
- Д) принцип «Роби благо» та принцип відповідальності.

8. В якій країні Європи поряд з принципом поваги гідності особистості існує принцип поваги людського тіла (respect du corps humain)?

- А) Німеччина
- Б) Чехія
- В) Румунія
- Г) Франція
- Д) Данія.

9. Яке слово треба вставити у визначенні: «.....- це всі хвороби та травми, які виникають у пацієнтів і медичних працівників в результаті надання будь-яких видів медичної допомоги».

- А) соматичні захворювання
- Б) ятрогенні захворювання
- В) психогенні захворювання
- Г) психосоматичні захворювання
- Д) інфекційні захворювання.

10. У якому році був прийнят «Етичний кодекс лікаря України»?

- А) 2015
- Б) 1975
- В) 2009
- Г) 1968
- Д) 2006.

Відповіді: 1а; 2г; 3г; 4а, в, г; 5в; 6г; 7а; 8г; 9в; 10 в.

4. Підбиття підсумків:

5. Список рекомендованої літератури (основна, додаткова, електронні інформаційні ресурси):

а) основна:

1. Білоконь С.В. Основи біоетики та біобезпеки / Навчальний посібник. – Одеса: ОНУ ім. Мечнікова, 2017. – 155 с.
2. Біоетика: Методичні вказівки для практичних занять. – Львів: ЛНМедУ ім. Д. Галицького, 2020. – 76 с.
3. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Основи біоетики та біобезпеки: Підручник. – К.: Здоров'я, 2013. – 456 с.

б) додаткова:

1. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К.: КНТ, 2016. — 396 с.
2. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / Ковальова О., Лисовий В., Амбросова Т. та ін. – К.: вид-во Медицина, 2017. – 392 с.
3. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.

4. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С.Добронравової. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. — 255 с.

Практичне заняття №4

Тема: «Особливості застосування біоетичних принципів та правил в різних галузях медичної практики». 6 год.

Мета: Вміти застосовувати принципи біоетики в різних галузях медичної практики.

Основні поняття: Стовбурні клітини, «нанотехнології», «біобезпека», «біотехнології», «генетично-модифіковані продукти», «генно-інженерна діяльність», «технології нейролінгвістичного програмування», «принцип предостороги».

План:

1. Організаційні заходи. Конкретні цілі. Навчальні: знати етико-правові проблеми, біоетичні принципи, засади належної клінічної практики; знати сучасну концепцію біобезпеки та принципи біобезпеки в Україні; вміти застосовувати принципи біоетики в різних галузях медичної практики; знати та вміти застосовувати правила біоетики у сьогоденній медичній практиці; знати та використовувати моральні теорії, принципи біоетики та основні положення „Етичного кодексу лікаря України” для розв’язання моральних дилем у діяльності лікаря, що пов’язана з новітніми технологіями. Виховні: виховувати фахівців з високими моральними якостями на основі загальнолюдських якостей; дотримання правових та етичних норм лікаря.

2. Контроль опорного рівня знань

1. Етико-правові дилеми в залежності від галузі практичної медицини:

А) Етико-правові аспекти хірургії;

Б) Біоетичні проблеми трансплантології;

В) Біоетичні проблеми неонатології;

Г) Етика у реаніматології;

Д) Біоетика у системі допомоги онкохворим;

Е) Біоетика в психіатрії. Форми захисту осіб, які страждають на психічні захворювання;

Ж) Біоетичні проблеми допомоги при інфекційних захворюваннях. Біоетичні аспекти допомоги ВІЛ-інфікованим;

З) Етичні проблеми педіатрії;

И) Медицина критичних станів та біоетика;

К) Етичні проблеми профілактичної медицини. Вакцинопрофілактика та біоетика.

2. Репродуктивне та терапевтичне клонування з точки зору біоетики.

3. Ризики сучасних технологій та біобезпека. Етико-правові засади регулювання біобезпеки в світі та в Україні.

4. Нанотехнології та сучасне суспільство.

5. Етичні та юридичні аспекти нових генно-інженерних технологій.

6. Комп’ютерні технології, психотехнології – нові виклики біоетиці.

7. Біоетика та медична генетика.

8. Принцип предостороги.

9. Юридичні та етичні питання застосування технологій стовбурових клітин в Україні.

10. Бізнес-інтереси та моральність лікаря.

Теми доповідей, рефератів:

1. Ризики сучасних технологій та біобезпека.
2. Етико-правові засади регулювання біобезпеки в світі та в Україні.
3. Нанотехнології та сучасне суспільство.
4. Етичні та юридичні аспекти нових генно-інженерних технологій.
5. Біоетика та медична генетика. Принцип предостороги.
6. Юридичні та етичні питання застосування технології стовбурових клітин

в Україні.

3. Формування професійних вмінь, навичок.

1. Біоетичні проблеми неонатології та педіатрії:

- А) Патерналістський (paternus - батьківський) принцип дій лікаря
- Б) Відмова батьків від діагностики або лікування з релігійних або етичних

міркувань

В) недієздатність пацієнтів - дітей

Г) Негативний вплив некомпетентних порадників (родичі, батьки інших дітей, екстрасенси, знахарі, необгрунтовані медичні дані, що публікуються в засобах масової інформації) на рішення, прийняті батьками хворої дитини

Д) Питання про правомірність клінічних експериментів на людях, особливо на дітях.

2. Які з біотичних проблем відносяться не лише до трансплантології?

А) проблему справедливого розподілу дефіцитних ресурсів охорони здоров'я

Б) проблему справедливості в розподілі між потенційними реципієнтами дефіцитних ресурсів (органів і тканин)

В) моральні проблеми процедури забору органів від живих донорів

Г) моральні проблеми пересадки органів від трупа

Д) етичні проблеми, пов'язані з торгівлею людськими органами і тканинами.

3. В яких країнах при заборі органів від трупних донорів діє модель «ПРЕЗУМПЦІЇ ЗГОДИ» - то б то згода вважається вираженою людиною, поки не заявлено зворотне, і вона може бути змінена тільки за допомогою заборони?

А) США

Б) Франція

В) Німеччина

Г) Росія

Д) Фінляндія.

4. В яких країнах при заборі органів від трупних донорів діє модель «ІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ» - згода отримується від донора при житті, або найближчих членів його сім'ї або офіційних опікунів після його смерті, та обов'язково потім фіксується в спеціальних документах?

А) США

Б) Франція

В) Німеччина

Г) Росія

Д) Фінляндія.

5. Джерела людських стовбурових клітин:

А) Абортивний матеріал при природному і штучному заплідненні

Б) Витяг стовбурових клітин з куточків і борозен мозку, кісткового мозку і волосяних фолікул дорослого організму

- В) Кров з пупкового канатика тварин
- Г) Кров з пупкового канатика дитини
- Д) З пророщеного насіння рослин.

6. Біоетичні проблеми психіатрії:

А) Недобровільна госпіталізація і лікування в відношенні осіб з глибокими психічними розладами

Б) Конфіденційність: її правила порушуються в разі підвищеного ризику для життя пацієнта або інших людей (самогубства, агресивні дії), злочинні дії (насильство, розбещення, інцест)

В) Інформована згода надається опікунами при некомпетентності пацієнта

Г) ВІЧ інфіковані пацієнти

Д) Патерналізм.

7. На якій підставі хірург має право на операційне втручання?

А) Високого професіоналізму

Б) Якісного технічного обладнання

В) Інформаційної згоди пацієнта

Г) Фінансової нагороди

Д) Цікавого випадку хвороби.

8. Використання реанімаційного обладнання для пацієнта у критичному стані є наступним:

А) Ознакою низької кваліфікації лікаря

Б) Обов'язковим, якщо є страховий поліс

В) Реалізацією принципу «боротьби за людське життя»

Г) Зловживанням терапевтичними засобами

Д) Відсутністю у лікаря моральної культури.

9. Генна терапія повинна здійснюватися:

А) тільки в лікувальних цілях

Б) заради медичної і моральної підготовки і підвищеної турботи про майбутню дитину

В) для побудови здорового суспільства або суспільства здорових громадян

Г) з метою зміни геному спадкоємців пацієнта, тобто проведення генотерапії статевих клітин

Д) для покращення людських здібностей.

10. Визначальним регулятором рішення лікарем складних етичних проблем у професійній діяльності є все, крім:

А) міжнародного права

Б) принципів професійної етики

В) національного законодавства

Г) традиційної релігійної моралі

Д) особистої вигоди.

Відповіді: 1а,б,г,д; 2а; 3б, г, д; 4а, в; 5а, б, г; 6а, б, д; 7в; 8в; 9а; 10д.

4. Підбиття підсумків:

5. Список рекомендованої літератури (основна, додаткова, електронні інформаційні ресурси):

а) основна:

1. Білоконь С.В. Основи біоетики та біобезпеки / Навчальний посібник. – Одеса: ОНУ ім. Мечнікова, 2017. – 155 с.

2. Біоетика: Методичні вказівки для практичних занять. – Львів: ЛНМедУ ім. Д. Галицького, 2020. – 76 с.

3. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Основи біоетики та біобезпеки: Підручник. – К.: Здоров'я, 2013. – 456 с.

б) додаткова:

1. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К.: КНТ, 2016. — 396 с.

2. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / Ковальова О., Лисовий В., Амбросова Т. та ін. – К.: вид-во Медицина, 2017. – 392 с.

3. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.

4. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С.Добронравової. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. — 255 с.

Практичне заняття №5

Тема: «Інформована згода (історія виникнення, форми, законодавча база)». 6 год.

Мета: Дотримання правових та етичних норм лікаря

Основні поняття: Інформована згода, етичний комітет, клінічне або доклінічне дослідження / випробування, доказова медицина, етична експертиза, біомедичні дослідження, біотичні комітети, біотична експертиза.

План:

1. Організаційні заходи. Конкретні цілі. Навчальні: знати етико-правові проблеми, біоетичні принципи, засади належної клінічної практики при проведенні клінічних досліджень; знати сутність, форми, методи етичної експертизи наукових/клінічних досліджень; знати біоетичні аспекти експериментів на тваринах; знати функції, структуру, повноваження, роль у суспільстві комітетів з етики; застосовувати принципи біоетики при плануванні та проведенні експериментів на тваринах та клінічних досліджень; виступати гарантом безпеки та захисту прав пацієнтів (або здорових волонтерів) при проведенні клінічних досліджень; вміти скласти форму інформованої згоди для учасників клінічного дослідження та отримувати згоду учасників клінічних досліджень; вміти проводити біоетичну експертизу наукових проектів. Виховні: виховувати фахівців з високими моральними якостями на основі загальнолюдських якостей; дотримання правових та етичних норм лікаря.

2. Питання до семінарського заняття, які мають бути обговорені.

1. Цінності вченого, етичні принципи та правила наукової діяльності.

2. Принципи доказової медицини. Історія становлення клініки як соціальної інституції.

3. Особливості клінічних та доклінічних досліджень. Медико-етичні та правові проблеми клінічних випробувань лікарських препаратів і медичної апаратури.

4. Права учасників клінічних досліджень. Біоетичні принципи при проведенні клінічних досліджень. Українські законодавчі акти, спрямовані на захист прав, свобод та гідності людини, яка бере участь у клінічних дослідженнях (Конституція України, Цивільний кодекс, Основи законодавства України про охорону здоров'я та ін.). Контроль за дотриманням прав пацієнта-учасника клінічного дослідження.

5. Етико-правові аспекти роботи з експериментальними тваринами. Захист експериментальних тварин від жорстокого по-водження.

6. Основні положення Етичного кодексу вченого України.

7. Комітети/комісії з етики/біоетики: склад, повноваження, функції. Принципи роботи комітетів з етики (незалежність, плюралізм, демократія, толерантність, гендерна та вікова рівновага, міждисциплінарний характер та ін.). Центральні та локальні комітети з етики. Сутність та форми біоетичної експертизи клінічних досліджень.

8. Процедура отримання інформованої згоди як механізм захисту прав учасника дослідження (пацієнта, волонтера). Основні права людини та принципи біоетики, їх відображення у структурі „Форми інформованої згоди”. Контроль за якістю дослідження.

Теми доповідей, рефератів:

1. Етичний кодекс українського вченого.
2. Етико-правові аспекти роботи з експериментальними тваринами.
3. Етичні та законодавчі проекти з досліджень лікарських засобів в Україні.
4. Участь здорових добровольців у клінічних дослідженнях.
5. Принципи організації та роботи етичних комітетів.

3. Формування професійних вмінь, навичок.

1. Поняття "інформована згода" включає в себе все, крім:

- А) інформації про мету передбачуваного втручання
- Б) інформації про характер передбачуваного втручання
- В) інформації про можливі негативні наслідки
- Г) інформації про нетрадиційні методи лікування
- Д) інформації про безсумнівному пріоритеті користі втручання в порівнянні з можливим ризиком.

2. При проведенні будь-якого втручання в сферу здоров'я, включаючи втручання з дослідницькими цілями має дотримуватися всі, крім:

- А) закони України
- Б) міжнародне законодавство
- В) професійні біомедичні етичні стандарти
- Г) загальнолюдські цінності
- Д) економічні інтереси дослідника.

3. Головна мета доклінічних досліджень:

- А) визначення токсичності препарату
- Б) визначення ефективності препарату
- В) визначення доцільності дози препарату
- Г) порівняльний аналіз ефективності препарату стосовно аналогів
- Д) вплив препарату на репродуктивну функцію пацієнтів.

4. Основні положення доказової медицини, крім:

- А) рандомізовані контрольовані дослідження (клінічні випробування)
- Б) когортні та одномоментні дослідження

- В) дослідження «випадок-контроль»
- Г) авторські дослідження
- Д) опис окремих та серійних випадків.

5. Типи клінічних досліджень, крім:

- А) пілотне
- Б) тестування
- В) рандомізоване
- Г) контрольне
- Д) ретроспективне.

6. Основні принципи доказової медицини:

- А) використання науково-медичної інформації лише найвищого рівня доказовості та її постійне оновлення
- Б) постійне ознайомлення всіх учасників медичної галузі з досягненнями науки і практики
- В) постійне підвищення безпеки та стандартизація медичних втручань
- Г) колективна відповідальність за високу ефективність діагностичних і лікувальних технологій
- Д) все перераховане.

7. Концепція 3 R – міжнародний стандарт роботи з експериментальними тваринами:

- А) Reduction - скорочення кількості використовуваних тварин без компромісів з науковим результатом і якістю біомедичного дослідження і тестування, а також без компромісу з благополуччям тварин . Б) Якісного технічного обладнання
- Б) Refinement - удосконалення, тобто гуманізація при підготовці і проведенні експерименту (в широкому сенсі з моменту народження і до моменту смерті тварини) за рахунок використання знеболюючих і нетравматичний методів.
- В) Replication - редуплікація, аутореплікація, процес самовідтворення експериментальних тварин
- Г) Refinancing – пролонгація кредиту на проведення до клінічних досліджень
- Д) Replacement – заміна високоорганізованих тварин низькоорганізованими або використання альтернативних методів.

8. Біоетичні комітети це -:

- А) засіб захисту прав пацієнта й окремих категорій населення
- Б) один з розділів біомедичної етики - нової міждисциплінарної галузі знань
- В) важливий інструмент юридичної регламентації окремих видів медичної діяльності
- Г) соціальний інститути
- Д) все перераховане.

9. Основними напрямками державної політики в галузі біоетики є:

- А) формування законодавчої та нормативної бази
- Б) участь в міжнародних подіях
- В) проведення біоетичної експертизи
- Г) налагодження учбового процесу
- Д) все перераховане.

10. У складі біоетичного комітету за контролем доклінічних досліджень, з участю експериментальних тварин, повинні бути:

А) лікар ветеринарної медицини, який має досвід роботи з лабораторними тваринами і несе пряму відповідальність за утримання тварин в установі

Б) науковий співробітник установи, що має тривалий досвід роботи з лабораторними тваринами

В) співробітник установи, який не приймає безпосередньо участь в наукових дослідженнях

Г) особа, яка представляє інтереси суспільства стосовно відповідного утримання та використання тварин, що не працює з лабораторними тваринами, не є співробітником установи або близьким членом родини співробітника установи

Д) всі перераховані.

Відповіді: 1г; 2д; 3а; 4г; 5б; 6д; 7а, б, д; 8в; 9а; 10 д.

4. Підбиття підсумків:

5. Список рекомендованої літератури (основна, додаткова, електронні інформаційні ресурси):

а) основна:

1. Білоконь С.В. Основи біоетики та біобезпеки / Навчальний посібник. – Одеса: ОНУ ім. Мечнікова, 2017. – 155 с.

2. Біоетика: Методичні вказівки для практичних занять. – Львів: ЛНМедУ ім. Д. Галицького, 2020. – 76 с.

3. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Основи біоетики та біобезпеки: Підручник. – К.: Здоров'я, 2013. – 456 с.

б) додаткова:

1. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником / Під редакцією доктора філософських наук, професора Н. Хамітова ; 4-е видання, перероблене та доповнене. — К.: КНТ, 2016. — 396 с.

2. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / Ковальова О., Лисовий В., Амбросова Т. та ін. – К.: вид-во Медицина, 2017. – 392 с.

3. Петрушенко В. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії) – Навчальний посібник / Віктор Петрушенко. — 2-ге вид., випр. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 596 с.

4. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С.Добронравової. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. — 255 с.